

Марущак О. В.

ORCID 0000-0003-0754-6367

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(м. Вінниця, Україна) E-mail: ksanamar77@gmail.com

Зузяк Т. П.

ORCID 0000-0002-5437-0272

Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(м. Вінниця, Україна) E-mail: zuzyak@ukr.net

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Визнання дидактичної цінності декоративно-ужиткового мистецтва, а також його необмежених потенційних можливостей щодо формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва зумовило необхідність формулювання організаційно-педагогічних умов та обґрунтування теоретичних основ формування у студентів розглядуваної компетенції, що й визначає мету нашого дослідження.

Методологічну основу дослідження складають положення психолого-педагогічної теорії діяльності, теорії компетентнісного підходу в освіті, теоретичні положення досліджень провідних учених-педагогів в галузі художньої освіти на засадах національно-культурних традицій.

Наукова новизна полягає у з'ясуванні сутності поняття «професійна компетенція учителя трудового навчання та технологій і педагога професійної освіти з дизайн-проектування»; формулюванні організаційно-педагогічних умов, визначенні етапів реалізації методики формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва; показників, критеріїв і рівнів сформованості у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти розглядуваної компетенції.

Висновки. Традиції у народному мистецтві виступають першоосновою у пошуках етнічної ідентифікації в період загальної інтернаціоналізації культури, у визначенні глобальних технічних та естетичних пріоритетів, що формують споживачькі цінності і впливають на розвиток мистецтва та дизайну. Інтеграція традиційних форм мистецтва у сучасний дизайн зумовлює об'єктивну необхідність формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Ключові слова: учитель трудового навчання та технологій; педагог професійної освіти; професійна компетенція; дизайн-проектування; декоративно-ужиткове мистецтво.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Сучасний етап модернізації українського суспільства висуває нові вимоги до якості професійної підготовки педагогів, що зумовлює глобальні зміни в контексті цілей та змісту вищої освіти, її орієнтації на результати навчання – компетенції, що передбачають здатність випускника самостійно діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях, вирішувати професійні завдання зі збереження соціально-культурної стабільності, толерантності в діалозі культур і самобутності суспільства.

Однією з найважливіших компетентнісних характеристик майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти є професійна компетенція з дизайн-проектування, пропедевтикою якої можна вважати трудове та професійне навчання, що широким спектром охоплюють різні види діяльності, у тому числі і проекту [6, 323]. Дизайн-проектування ми розглядаємо як особливий вид творчої діяльності, пов'язаний з розробленням дизайн-об'єкта за принципом, що поєднує функціональність, конструктивність, красу, наукове та інтуїтивне передбачення та потребує постійного розвитку проектних здібностей [4, 176]. Майбутні педагоги «мають бути не тільки технічно освіченими, а й здійснювати керівництво перетворювальною діяльністю учнів, мати уявлення про стиль, композицію, кольорознавство, формоутворення, види мистецтва, сучасні напрями розвитку дизайну, володіти художньо-графічними навичками, уміти використовувати накопичений суспільством досвід створення естетичних цінностей для розвитку творчих здібностей, проектної культури учнів» [3, 63]. Водночас вони мають виявляти готовність до шанобливого і дбайливого ставлення до історичної спадщини та культурних традицій, толерантного сприйняття соціальних і культурних відмінностей; здатність синтезувати можливі рішення щодо виконання дизайн-проекту; конструювати об'єкти технологічної діяльності того предметно-просторового середовища, в якому реалізуються утилітарні та духовні потреби людини, зберігаються й передаються національно-культурні цінності і традиції.

В умовах становлення української держави одним з найважливіших завдань є створення національної системи освіти, яка сприятиме розвитку компетентностей особистості на основі культури та мистецтва українського народу, народних традицій [7, 229], національної самобутності, ціннісного ставлення до культури. Нині проблеми збереження та розвитку етнокультурних традицій посідають провідне місце в галузі дизайну, що здебільшого зумовлено сучасними процесами уніфікації культурних цінностей і визначає пріоритетність тих стратегій дизайну, які спрямовані на відродження національно-регіональної своєрідності предметно-просторового середовища й зумовлює синтез традиційного та сучасного. Оскільки першоджерелом дизайну є декоративно-ужиткове мистецтво (ДУМ), що характеризується традиціями багатовікової колективної художньої творчості народу, ввібрало в себе соціально-історичні та національні особливості різних регіонів, не втратило своїх позицій серед багаточисельних напрямів сучасного мистецтва, то саме цей вид мистецтва має унікальні художньо-виразні засоби в проектуванні естетично виразного навколишнього середовища, є потужним засобом передачі етнокультурних семантичних смислів і національних соціально-психологічних рис, забезпечує зв'язок традицій та новаторства. Отже, звернення до «тисячолітнього доробку нашого народу, в якому зафіксовані духовність, обдарування, мистецький хист українців; живих свідчень безпосередніх носіїв досвіду чи їхніх нащадків; прилучення обдарованої молоді до традиційних видів декоративно-ужиткового мистецтва українців» [1, 19], зумовлює доцільність формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Проблема модернізації освіти на компетентнісній основі набула чималої актуальності на сучасному етапі розвитку професійної освіти, зокрема її методологічні аспекти досліджені у працях В. Байденка, Р. Гуревича, С. Демченка, Е. Зеєра, І. Зимньої, М. Кадемії, В. Краєвського, Н. Кузьміної, А. Маркової, О. Овчарук, О. Пометун, А. Хуторського, В. Шахова та ін. Науковці Є. Антонович, К. Духанін здійснили теоретичне обґрунтування підходів до виокремлення видів ДУМ; Р. Захарчук-Чугай, М. Каган, О. Рудницька визначили й схарактеризували функції народного мистецтва; можливості використання ДУМ в освітній сфері деталізовано у дослідженнях М. Власюк, І. Пацалюк, О. Сороки, Л. Фірсової та ін. Теоретико-практичні аспекти виховання педагогічної культури студентів педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО) засобами художньої діяльності відображено у дисертаційному дослідженні О. Гомонюк. Питання виховання толерантності студентів засобами ДУМ розглядає Т. Осмак. О. Гевко зосереджує свою увагу на вихованні студентів педагогічних ЗВО шляхом долучення їх до народного мистецтва. Автори Д. Лихачов, І. Ляшенко, В. Москалець наголошують на вихованні особистості на основі першоджерел національних традицій. Незважаючи на те, що в наукових дослідженнях є чимало напрацювань з проблеми формування у вчителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти професійної компетентності, можна констатувати, що педагогічний та змістовно-методичний аспекти формування у них професійної компетенції з дизайн-проектування засобами ДУМ залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає у формулюванні організаційно-педагогічних умов та обґрунтуванні теоретичних основ формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження із зазначенням методів дослідження. Для досягнення мети, розв'язання поставлених завдань використовувалися теоретичні методи дослідження: аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної та спеціальної літератури, а також аналіз, синтез, систематизація теоретичних даних, порівняльний аналіз дисертаційних робіт з метою з'ясування сутності поняття «професійна компетенція учителів трудового

навчання та технологій і педагогів професійної освіти з дизайн-проекування»; формулювання організаційно-педагогічних умов, визначення етапів реалізації методики, показників, критеріїв і рівнів сформованості у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти розглядуваної компетенції засобами ДУМ.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вирішальною умовою та показником успішності людини у професійній діяльності нині стає її компетентність, складовими якої є компетенції. Існує чимало тлумачень поняття компетенції як наукової категорії. У словнику С. Ожегова компетенція трактується як коло питань, в яких хто-небудь добре поінформований; коло чийх-небудь повноважень, прав [10, 312]. У словнику іншомовних слів вона визначається як добра обізнаність у чомусь; коло повноважень певної організації, установи чи особи; загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях і здібностях, які набуті завдяки навчанню [12, 30]. У «Новому тлумачному словнику української мови» це поняття означено як добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи [9, 874]. «Новейший энциклопедический словарь» визначає компетенцію як коло повноважень якого-небудь органу, посадової особи; коло питань, в яких конкретна особа має знання, досвід [8, 595]. Поняття компетенції – «це питання, в яких людина добре обізнана, володіє знаннями, досвідом і здібностями, що дозволяють їй обґрунтовано висловлюватися про цю галузь і ефективно діяти в ній» [2, 422]. Вивчення наукових джерел дозволяє розуміти компетенції як реальні вимоги до засвоєння сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Також знаходимо спробу передати сенс компетенції через усталені поняття: «комплекс умінь», «умілість», «здатність до...», «готовність до...» [11, 49].

З вищенаведеного робимо висновок, що «компетенція – деяка відчужена, наперед задана вимога до підготовки особи (властивості або якості, потенційні здатності особи), наперед задана вимога щодо знань і досвіду діяльності у певній сфері; компетенції – узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності; вони включають: знання і розуміння (теоретичні знання, здібність знати й розуміти); знання як діяти (практичне оперативне застосування знань у конкретних ситуаціях); знання як бути (цінності, що є невід’ємною частиною сприймання життя з іншими в соціальному контексті)» [2, 425]. Професійну компетенцію майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти з дизайн-проекування ми визначаємо як інтегроване поєднання спеціальних знань, умінь, навичок з різних галузей художньо-конструкторської та проектної діяльності, готовність їх ефективно використовувати у вирішенні навчально-нормативних і творчих професійних завдань у сучасних соціокультурних умовах.

Формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ становить систему, успішне функціонування якої здійснюватиметься за наявності певного комплексу організаційно-педагогічних умов, серед них у результаті аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури, дисертаційних досліджень, узагальнення педагогічного досвіду ми виявили такі: реалізація культурно-освітніх та аксіологічних можливостей декоративно-ужиткового мистецтва в освітньому процесі; здійснення навчання студентів дизайн-проекування на основі підходу, що заснований на синтезі формоутворювальних елементів ДУМ і морфології об’єктів сучасного дизайну; включення у методику формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ послідовної реалізації етапів трансляції, стилізації, інтерпретації, що відповідають рівням сформованості професійної компетенції (когнітивно-аналітичному, операційно-технологічному, асоціативно-творчому), і методів аналогового, аналітичного та художнього проектування. Розглянемо сутність виокремлених нами організаційно-педагогічних умов.

В основу особливостей побуту та декоративно-ужиткового мистецтва закладено неоціненний запас ціннісних орієнтирів, що сприяють розвитку дизайну, надають йому статусу самобутнього дизайну, який не суперечить традиціям і багатокілому культурному спадку. Вироби ДУМ, що містять стародавні традиції орнаментальної мови, техніки та технології, різнопланового змісту декору, «є не тільки своєрідним літописом матеріальної культури, вони є носіями і національної культури, виражають духовність народу, його історію, традиції» [5, 222]. Відтак, ДУМ є потужним засобом трансляції ментальних смислів та інтерпретації соціокультурного досвіду, виховання ціннісного та толерантного ставлення до національної культури.

Професійна діяльність учителя трудового навчання та педагога професійної освіти має свою специфіку, що відображається у проектно-технологічній діяльності, у конструюванні соціокультурного простору. З-поміж інших вимог, що висуваються до рівня їхньої професійної підготовки, є вимоги володіння різними видами народних ремесел і промислів, основними техніками і технологіями створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Ознайомлення студентів з історією виникнення цього виду мистецтва; художньо-технологічними традиціями та досвідом самобутніх центрів, визначних майстрів народного мистецтва; становленням, розвитком і значущістю мистецтва в сучасному світі створює підґрунтя для розроблення дизайн-проектів на виготовлення об’єктів технологічної діяльності з урахуванням стародавніх рис та архаїчної знаково-образної системи в декорі,

закономірностей орнаментальної композиції, колірного вирішення тощо. Тенденції розвитку дизайну як засобу проектування соціокультурного простору свідчать, що формування предметно-просторового середовища не може передбачати тільки утилітарно-функціональні потреби та існувати поза образами традиційної національної художньої культури. Отже, саме ДУМ може стати ефективним засобом формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проекування.

В основу навчання дизайн-проекування засобами ДУМ покладено композиційно-синкретичний підхід, що передбачає синтез формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва (вишивки, вибійки, витинанки, декоративного розпису, писанкарства, художнього ткацтва, в'язання, художньої обробки дерева, плетіння з природних матеріалів, художнього скла, бісероплетіння тощо) та морфології об'єктів сучасного дизайну, екстраполяцію семантики художніх образів народного мистецтва в сучасні форми предметно-просторового середовища через інтеграцію їх формоутворювальних елементів в єдине проектне рішення (об'єкт дизайну).

Методика формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ, на нашу думку, має передбачати реалізацію трьох взаємопов'язаних етапів:

– перший етап – формування у студентів професійних компетенцій з аналізу проектної ситуації та визначення вимог до дизайн-проекту, складання його детальної специфікації. До провідних методів навчання, які сприятимуть розвитку у студентів умінь графічно відображати широкий спектр художньо-виразних і технологічних прийомів ДУМ шляхом трансляції їх формотворчих елементів у проєктовані об'єкти, можна віднести методи аналогового проектування, що передбачають вивчення прямих і непрямих аналогів; методи порівняльного, семантичного та композиційного аналізу; метод аналізу колірно-графічного вирішення й формоутворення;

– другий етап – розвиток у студентів умінь синтезувати можливі рішення і підходи до виконання дизайн-проекту; розробляти можливі прийоми гармонізації структур, форм, комплексів за допомогою системи функціональних, композиційних рішень на основі стилізації характерних прийомів ДУМ у новому художньо-проектному контексті та науково обґрунтовувати свої пропозиції; конструювати об'єкти, що характерні для регіонального предметно-просторового середовища. До провідних методів навчання на цьому етапі можна віднести методи, спрямовані на розвиток у студентів умінь виявляти функції проєктованого об'єкта, характерні риси образно-пластичної виразності аналогів ДУМ, розробляти різні варіанти реалізації проектного задуму на основі органічного поєднання формоутворювальних елементів ДУМ з морфологією об'єкта дизайну, зокрема, методи аналітичного проектування і проблемного навчання (мозковий штурм, пошук домінуючих ключових слів, ескізний пошук), інверсії, комбінаторики, ескізування та пластичного моделювання;

– третій етап – розвиток у студентів професійної компетенції з розроблення та реалізації проектних ідей на основі концептуального творчого підходу до вирішення дизайнерського завдання під час художнього конструювання об'єктів сучасного дизайну. До провідних методів навчання на цьому етапі відносимо методи, що сприятимуть розвитку у студентів асоціативно-образного мислення, умінь оптимального добору художніх засобів виразності, які спроможні найскравіше передати авторський задум в інтерпретації та візуалізації семантики етнічного художнього образу, а саме методи художнього проектування, художньо-графічної візуалізації й інженерно-конструкторської деталізації, а також проблемних методів: алюзії, евристичних аналогій, генерування композиційних ідей, ескізного пошуку тощо.

Професійна компетенція з дизайн-проекування як особистісне утворення є цілісною структурою, яка не може існувати без складових компонентів. Серед основних показників ми виокремили: сформованість умінь аналізувати та визначати вимоги до дизайн-проекту, складати їх детальну специфікацію, синтезувати можливі рішення виконання дизайн-проекту; сформованість умінь розробляти проектну ідею на основі концептуального творчого підходу до вирішення дизайнерського завдання, визначати можливі прийоми гармонізації структур, форм, комплексів, систему функціональних і композиційних рішень; сформованість умінь проектувати та конструювати предмети побуту, об'єкти технологічної діяльності. У свою чергу, критеріями зазначених показників визначено відповідно: 1) володіння методами передпроектного аналізу; умінь формулювати проектну концепцію; репрезентативність ескізного пошуку формального проектного рішення; умінь втілювати формальні особливості об'єкта дизайну в новому художньо-проектному контексті; 2) орієнтація на творче втілення автентичного проектного рішення; володіння методами художнього проектування; умінь здійснювати проектно-графічні роботи; умінь створювати функціональні композиційні рішення відповідно до ергономічних і естетичних параметрів об'єктів; 3) володіння методами інженерної проектно графіки; умінь виконувати технічний рисунок проєктованого об'єкта та володіння прийомами об'ємно-графічного моделювання й візуалізації форми об'єкта.

Здійснений теоретичний аналіз критеріальних чинників сформованості у студентів професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ дав змогу надати змістову характеристику рівням сформованості розглядуваного феномену, серед яких ми виокремили:

– когнітивно-аналітичний рівень, характеристиками якого є наявність у студентів знань про методи передпроектного аналізу, з основ композиції, про закономірності і способи формоутворення, методи художнього проектування; сформовані вміння: здійснювати добір і порівняльний аналіз прямих та непрямих аналогів, виявляти актуальність, мету і завдання проектної концепції, відтворювати в технічному рисунку форми предметів за кресленням, репродуктивно здійснювати ескізний пошук проектного рішення під час виконання проектно-графічних робіт, втілювати формальні особливості об'єкта дизайну у визначеному художньо-проектному контексті. Цей рівень орієнтований на репродуктивне втілення формального проектного рішення;

– операційно-технологічний рівень характеризується достатнім рівнем володіння методами передпроектного аналізу, інженерної та проектної графіки, прийомами об'ємно-графічного моделювання та візуалізації форми об'єкта; сформованими вміннями створювати функціональні композиційні рішення відповідно до функціональних, ергономічних та естетичних параметрів об'єктів, виявляти технічні та формальні особливості аналогів проєктованих об'єктів; обґрунтовувати концептуальне й формальне вирішення в контексті сформульованої проектної концепції; на компілятивному рівні здійснювати проектно-графічні роботи, ескізний пошук реалізації проектного рішення відповідно до функціональних особливостей об'єкта дизайну; конструктивно виконувати технічний рисунок проєктованого об'єкта. Цей рівень орієнтований на функціональне втілення проектного рішення на основі низького рівня володіння методами художнього проектування і водночас високого рівня сформованості композиційних умінь втілювати формальні особливості об'єкта дизайну в новому художньо-проектному контексті;

– асоціативно-творчий рівень, для якого властиві високий рівень володіння методами передпроектного аналізу, інженерної проектної графіки, прийомами об'ємно-графічного моделювання та візуалізації форми об'єкта, методами художнього проектування; сформовані вміння науково обґрунтовано формулювати проектну концепцію; здійснювати варіативний ескізний пошук втілення оригінального проектного рішення; створювати оригінальні композиційні рішення відповідно до ергономічних і естетичних параметрів об'єктів; виконувати технічний рисунок і складати проектну документацію. Цей рівень орієнтований на оригінальне втілення автентичної проектної концепції в інноваційному художньо-проектному контексті.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. Інтеграція традиційних форм мистецтва у сучасний дизайн зумовлює об'єктивну необхідність формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ, що забезпечує розвиток їх національної самосвідомості, толерантного ставлення до національно-культурних традицій, художньо-композиційного та асоціативно-образного мислення, формування графічних умінь і навичок, а також сприяє суттєвому розширенню арсеналу дизайнерських засобів у проектуванні сучасного предметно-просторового середовища. Провідним підходом у навчанні студентів дизайн-проекування засобами ДУМ є композиційно-синкретичний підхід, що передбачає синтез формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва та морфології об'єктів сучасного дизайну.

Методика формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти професійної компетенції з дизайн-проекування засобами ДУМ передбачає послідовну реалізацію трьох етапів, перший з яких відображає репродуктивне перенесення формоутворювальних елементів декоративно-ужиткового мистецтва на проєктовані об'єкти; другий – розроблення формального проектного рішення на основі характерних для ДУМ прийомів, що втілюються в новому художньо-проектному контексті, використовуючи закономірності стилізації; третій – створення автентичного проектного рішення на основі інтерпретації етнічної семантики художніх образів, що закодована комплексом візуально-графічних засобів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності методики формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти розглядуваної компетенції; у вивченні питань формування досліджуваної компетенції в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

References

1. Zuziak, T., & Marushchak, O. Formation of artistic-aesthetic competence means of decorative and consumer art: content and structure of phenomenon. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine: monograph* / In A. Jankovska (Ed.). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2019. P. 17–40. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-571-78-7_18.
2. Король В. П., Марущак О. В. Термінологічні аспекти формування професійної компетентності майбутнього фахівця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 37. С. 421-427.
Korol, V. P., & Marushchak, O. V. (2014). Terminological aspects of formation of professional competence of the future specialist]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv*:

metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems, 37, 421-427.

3. Марущак О. В., Король В. П. Формування у майбутнього вчителя технологій професійної компетентності з основ дизайну. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практик* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної конф. (Полтава, 21-22 берез. 2017 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. С. 62-71. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7832> (дата звернення 03.04.2020).
Marushchak, O. V., & Korol, V. P. (2017). Formuvannia u maibutnoho vchytelia tekhnolohii profesiinoi kompetentnosti z osnov dyzainu [Formation of a future teacher of technologies of professional competence in the basics of design]. *Dyzain-osvita maibutnikh fakhivtsiv: teoriia i praktyka – Design-education of future specialists: theory and practice* : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. zaochnoi konf. (Poltava, 21–22 berez. 2017). Poltava, 62-71. Retrieved from: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7832>.
4. Марущак О. В., Луп'як Д. М. Формування проектної культури майбутнього вчителя технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2015. Вип. 51. С. 174-179.
Marushchak, O. V., & Lup'iak, D. M. (2015). Formuvannia proektnoi kultury maibutnoho vchytelia tekhnolohii [Formation of the project culture of the future technology teacher]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific journal of M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Pedagogical sciences: realities and perspectives*, 51, 174-179.
5. Марущак О. В., Савчук І. В., Бойчук С. О. Духовно-естетичне виховання учнів ЗНЗ засобами гончарного мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 1. С. 221-225.
Marushchak, O. V., Savchuk, I. V., & Boichuk, S. O. (2018). Dukhovno-estetychne vykhovannia uchniv ZNZ zasobamy honcharnoho mystetstva [Spiritual and aesthetic education of students of secondary schools by means of pottery]. *Aktualni problemy pidhotovky vchytelia trudovoho navchannia ta tekhnolohii serednoi shkoly: teoriia, dosvid, problemy – Topical problems of teacher training and high school technology: theory, experience, problems*, 1, 221-225.
6. Марущак О. В., Савчук І. В., Казьмірчук Н. С. Дизайн у системі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 50. С. 324-328.
Marushchak, O. V., Savchuk, I. V., & Kazmirchuk, N. S. (2018). Dyzain u systemi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv tekhnolohii [Design in the system of professional training of future technology teachers]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, 50, 324-328.
7. Марущак О., Кашуба А., Магдич Я. Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами ДУМ. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 1. С. 228-232.
Marushchak, O., Kashuba, A., & Mahdych, Ya. (2018). Metodychni aspekty etnokulturnoho vykhovannia uchniv starshoi shkoly zasobamy DUM [Methodological Aspects of Ethnical and Cultural Education of the High School Pupils with the Use of Decorative and Applied Arts]. *Aktualni problemy pidhotovky vchytelia trudovoho navchannia ta tekhnolohii serednoi shkoly: teoriia, dosvid, problemy – Topical Issues of a Handicraft Teacher's Training and Educational Techniques of the Middle School*, 1, 228-232.
8. Новейший энциклопедический словарь. Москва : Издательство АСТ ; Издательство «Астрель» ; ООО «Гранзиткнига», 2004. 1424 с.
Novejshij jenciklopedicheskij slovar' [The latest encyclopedic dictionary] (2004). Moskva, Russia : Izdatel'stvo AST ; Izdatel'stvo «Astrel'» ; ООО «Tranzitkniga».
9. Новий тлумачний словник української мови. Том 1. А – К / редкол.: В. В. Яременко та ін. Київ : Вид-во «АКОНІТ», 2006. 926 с.
Novyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoï movy. Tom 1. A – K [A new interpretative dictionary of the Ukrainian language. Volume 1. A - K]. V. V. Yaremenko (Ed.) et al. (2006). Kyiv, Ukraine : «AKONIT».
10. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. Москва : ООО «ИТИ ТЕХНОЛОГИИ», 2003. 944 с.
Ozhegov, S. I., & Shvedova, N. Ju. (2003). Tolkovyy slovar' russkogo jazyka: 80000 slov i frazeologicheskikh vyrazhenij [Interpretive Dictionary of Russian: 80,000 words and phraseological expressions]. Moskva, Russia : ООО «ITI TECHNOLOGII».

11. Психология труда, профессиональной та организационной деятельности / под ред. Б. А. Душкова. Москва : Академический проект, 2003. 848 с.
Psihologija truda, professional'noj ta organizacionnoj dejatel'nosti [Psychology of labor, professional and organizational activities]. B. A. Dushkova (Ed.) (2003). Moskva, Russia : Akademicheskij proekt.
12. Словник іншомовних слів / редкол.: Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра, 2000. 1017 с.
Slovyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. L. O. Pustovit (Ed.) et al. (2000). Kyiv, Ukraine : Dovira.

Marushchak O.

ORCID 0000-0003-0754-6367

*Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor
in Department of technological education, economics and life safety
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
(Vinnytsia, Ukraine) E-mail: ksanamar77@gmail.com*

Zuziak T.

ORCID 0000-0002-5437-0272

*Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor
Professor of a Department of technological education, economics and life safety the
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
(Vinnytsia, Ukraine) E-mail: zuzyak@ukr.net*

FORMATION IN FUTURE TEACHERS PROFESSIONAL COMPETENCES WITH DESIGN PHASES MEANS OF ARTS AND CRAFTS

*Recognition of the didactic value of arts and crafts, as well as its unlimited potential for the formation of the competence under consideration by students, necessitated the formulation of organizational and pedagogical conditions and substantiation of the theoretical foundations for the formation of professional teaching and professional training in design professions of pedagogical professions decorative arts, which is the **purpose** of our **research**.*

***Methodology.** The methodological basis of the research is the provisions of the psychological-pedagogical theory of activity, the theory of competence approach in education, theoretical positions of research of leading scholars-educators in the field of art education on the basis of national-cultural traditions.*

***Scientific novelty** is to find out the essence of the concept «professional competence of teachers of labor training and technology and teachers of vocational education in design phases»; formulation of organizational and pedagogical conditions, determination of stages of implementation of methodology, indicators, criteria and levels of formation of future teachers of vocational training and technologies and teachers of vocational education of the competence under consideration.*

***Conclusions.** It is the national traditions in arts and crafts that are fundamental in the search for ethnic identification in the period of general internationalization of culture, in determining global technical and esthetic priorities that shape consumer values and influence the development of art and design. The integration of traditional forms of art into modern design leads to the objective need for future teachers of vocational training and technology and teachers of vocational education to develop their professional competence in design phases with decorative arts and crafts.*

***Keywords:** teacher of labor training and technology; teacher of professional education; professional competence; design phases; arts and crafts.*

Стаття надійшла до редакції 16.04.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор А. М. Коломієць